

Bruksela, dnia 8.8.2014 r.
COM(2014) 508 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
w sprawie celów i organizacji Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ERRS)

{SWD(2014) 260 final}

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie celów i organizacji Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ERRS)

1. WPROWADZENIE

Światowy kryzys finansowy w 2008 r. ujawnił luki w ramach prawnych i nadzorczych Unii Europejskiej. Nadzór pozostawał podzielony wzdłuż granic krajowych, w niedostatecznym stopniu koncentrował się na współzależności występujące w obrębie systemu finansowego, nie zapewniał wystarczającej wymiany informacji i koordynacji między organami sprawującymi nadzór, a także w niewielkim stopniu uwzględniał nadzór makroostrożnościowy. W 2010 r., w oparciu o zalecenia zawarte w raporcie grupy de Larosière'a z 2009 r.¹, ustanowiono nowy organ odpowiedzialny za nadzór makroostrożnościowy w całej UE tj. Europejską Radę ds. Ryzyka Systemowego (ERRS) wchodzącą w skład nowego Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego, który obejmuje także trzy europejskie organy makroostrożnościowe na szczeblu sektorowym, tj. Europejskie Urzędy Nadzoru².

Zgodnie z art. 20 rozporządzenia ustanawiającego ERRS³ niniejsze sprawozdanie zawiera przegląd celów i organizacji ERRS, w tym kwestii związanych z powoływaniem przewodniczącego ERRS, w świetle doświadczenia zdobytego w ciągu ostatnich trzech lat. Na podstawie art. 5 ust. 1 rozporządzenia prezes EBC przewodniczy ERRS przez okres pięciu lat po wejściu w życie przedmiotowego rozporządzenia tj. od dnia 16 grudnia 2010 r. Na kolejne kadencje przewodniczącego ERRS wybiera się zgodnie z określonymi zasadami. Niniejsze sprawozdanie stanowi również spełnienie wymogu dotyczącego sprawozdawczości zawartego w art. 8 drugiego rozporządzenia w sprawie ERRS⁴, w którym określono warunki wsparcia EBC dla ERRS.

Dla zachowania spójności oraz ze względu na fakt, że cztery organy wchodzą w skład tego samego systemu nadzoru, Komisja postanowiła przeprowadzić jednocześnie przegląd ERRS i Europejskich Urzędów Nadzoru w celu przyjęcia i opublikowania w tym samym czasie dwóch sprawozdań z przeglądu – jednego dotyczącego ERRS i jednego dotyczącego Europejskich Urzędów Nadzoru. Niniejsze sprawozdanie służy ocenie celów i organizacji ERRS od momentu jej ustanowienia, zgodnie z klauzulami przeglądowymi zawartymi w dwóch rozporządzeniach ustanawiających ERRS. Oprócz doświadczenia zdobytego bezpośrednio dzięki członkostwu w Radzie Generalnej ERRS i innych organach zarządzających lub doradczych ERRS, informacje zawarte w przeglądzie ERRS przeprowadzonym przez Komisję pochodziły z różnych źródeł. Po pierwsze,

¹ Grupa wysokiego szczebla ds. nadzoru finansowego (pod przewodnictwem Jacques'a de Larosière'a), raport z dnia 25 lutego 2009 r.; http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

² Przepisy dotyczące ustanawiania Europejskich Urzędów Nadzoru można znaleźć w Dz.U. L 331 z 15.12.2010, s. 12.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (Dz.U. L 331 z 15.12.2010, s. 1) (rozporządzenie ustanawiające ERRS).

⁴ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1096/2010 z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie powierzenia Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególnych zadań w zakresie funkcjonowania Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (Dz.U. L 331 z 15.12.2010, s. 162).

Komisja przeanalizowała wkład z wysłuchania publicznego w sprawie przeglądu ESNF przeprowadzonego w dniu 24 maja 2013 r. Po drugie, Komisja oceniła informacje zwrotne, jakie otrzymała z procesu konsultacji, które odbyły się w dniach 26 kwietnia – 31 lipca 2013 r. Proces ten obejmował konsultacje społeczne i konsultacje ukierunkowane, w tym bardziej szczegółowe i techniczne pytania skierowane do Europejskich Urzędów Nadzoru, organów krajowych, odpowiednich instytucji i agencji oraz najważniejszych zainteresowanych stron. Komisja otrzymała łącznie 137 odpowiedzi (94 w ramach konsultacji społecznych i 43 w ramach konsultacji ukierunkowanych). Po trzecie, Komisja wzięła pod uwagę wkład zapewniony przez grupę wysokiego szczebla ERRS w przeprowadzenie przeglądu ERRS⁵, jak również wspólną opinię Europejskich Urzędów Nadzoru na temat przeglądu ERRS⁶. Ponadto Komisja uwzględniła inne badania i sprawozdania dotyczące tej sprawy przedstawione przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)⁷. Ponadto starannie rozpatrzono badanie zlecone przez Parlament Europejski (PE)⁸ dotyczące przeglądu ERRS i rezolucję PE, a także zalecenia dla Komisji w sprawie przeglądu ESNF⁹ i poprzednie dyskusje. W oparciu o dane wejściowe dostarczone przez wspomniane wyżej różne źródła zewnętrzne, zwane dalej „zainteresowanymi stronami”, Komisja przystąpiła do oceny wymaganej w odpowiednich przepisach¹⁰.

Ocena funkcjonowania ERRS jest na tym etapie złożonym zadaniem głównie z dwóch powodów. Po pierwsze, trudno jest ocenić wyniki działalności ERRS jako organu makroostrożnościowego przewidującego rozwój sytuacji, ponieważ ustanowiono ją w szczytowym momencie kryzysu finansowego, chociaż jej głównym zadaniem jest zapobieganie tego typu kryzysom. Po drugie, trwa proces wdrażania dwóch znaczących reform ram finansowych, które wpłyną na rolę ERRS, a mianowicie ustanowienie jednolitego mechanizmu nadzorczego¹¹ w strefie euro – i w państwach członkowskich spoza strefy euro, które nawiązały ścisłą współpracę z

⁵ ERRS, grupa wysokiego szczebla ds. przeglądu ERRS, wkład w przegląd ERRS (przewidziany w rozporządzeniu ustanawiającym ERRS), marzec 2013 r.:
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/130708_highlevelgroupreport.pdf?e913faa529f509c934cd484435ad13a8

⁶ Wspólna opinia Europejskich Urzędów Nadzoru – przegląd Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ERRS, 17 grudnia 2013 r., Europejskie Urzędy Nadzoru 2013-035; https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/publications/opinions/ESAs_opinion_on_the_ESRB_review.pdf).

⁷ Unia Europejska: Publikacja dokumentacji dotyczącej programu oceny sektora finansowego – uwaga techniczna dotycząca nadzoru makroostrożnościowego i roli ERRS; sprawozdanie krajowe MFW nr 13/70; marzec 2013 r.

⁸ Parlament Europejski, Przegląd nowego Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego (ESNF) – część 2: Praca Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ERRS) (autorzy: Samuel McPhilemy i John Roche (Oxford Analytica)), październik 2013 r.
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507490/IPOL-ECON_ET\(2013\)507490_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507490/IPOL-ECON_ET(2013)507490_EN.pdf)

⁹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 marca 2014 r. wraz z zaleceniami dla Komisji w sprawie Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego (ESNF) przegląd (2013/2166(INL)):
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0202+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN#top>

¹⁰ Por. art. 20 rozporządzenia ustanawiającego ERRS oraz art. 8 rozporządzenia Rady (UE) nr 1096/2010. Oczekiwana jest opinia EBC.

¹¹ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzające Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi (Dz.U. L 287 z 29.10.2013, s. 63) (rozporządzenie ustanawiające jednolity mechanizm nadzorczy).

EBC – oraz przepisy dotyczące instrumentów makroostrożnościowych w nowej dyrektywie i rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych (pakiet CRD IV/CRR)¹². W dalszych sekcjach niniejszego sprawozdania skupiono się jednak głównie na dotychczasowej działalności ERRS, podkreślając główne mocne strony i osiągnięcia ERRS, a także określając obszary, w których można dokonać usprawnień.

2. FUNKCJONOWANIE ERRS (CELE I ORGANIZACJA) OD MOMENTU USTANOWIENIA

2.1. Cele ERRS

Mandat ERRS obszernie zdefiniowano w rozporządzeniu ustanawiającym ERRS.

Organ ten jest odpowiedzialny za sprawowanie nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym w Unii, aby przeciwdziałać ryzykom systemowym dla stabilności finansowej, które pojawiają się w związku z wydarzeniami w obrębie systemu finansowego, lub przyczynić się do ograniczania tych ryzyk. ERRS przyczynia się do sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego i tym samym sektor finansowy ma swój udział we wspieraniu trwałego wzrostu gospodarczego. W rozporządzeniu ustanawiającym ERRS ryzyko systemowe zdefiniowano jako „ryzyko zakłócenia systemu finansowego, które może wywołać poważne negatywne skutki dla rynku wewnętrznego i dla realnej gospodarki. Wszystkie rodzaje pośredników finansowych, rynków i infrastruktur mogą w pewnym stopniu mieć potencjalne znaczenie systemowe”¹³.

W rozporządzeniu ustanawiającym ERRS podkreślono zapobiegawczą rolę ERRS polegającą na „przyczynianiu się do przeciwdziałania ryzykom systemowym” i „zapobiegania okresom rozpowszechnionego występowania trudności finansowych”. Ponadto ERRS powinna „zidentyfikować ryzyka systemowe i uszeregować je względem ważności”.

Realizując swój mandat makroostrożnościowy ERRS pełni szereg kluczowych funkcji, a mianowicie monitoruje ryzyko, dokonuje oceny ryzyka i ostatecznie, w razie potrzeby, przyjmuje ostrzeżenia i zalecenia w sprawie działań zaradczych¹⁴.

Oprócz zaleceń dotyczących polityki ERRS opublikowała szereg dokumentów dotyczących swojej działalności i pracy analitycznej: kwartalne tablice wskaźników ryzyka, sprawozdania Doradczego Komitetu Naukowego i inne okolicznościowe dokumenty i komentarze, jak również dwa roczne sprawozdania. Według rozporządzenia ustanawiającego ERRS, ERRS może jedynie wydawać ostrzeżenia i zalecenia, które nie są wiążące, ale w odniesieniu do których zastosowanie ma procedura „działaj lub wyjaśnij”. Korzystanie z niewiążących instrumentów umożliwia ERRS swobodne komunikowanie się z dowolnym organem publicznym zajmującym się kwestiami finansowymi i zapewnia większe możliwości pod względem formułowania ewentualnych zaleceń. ERRS korzysta ze swoich

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 1) oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 338).

¹³ Por. art. 2 lit. c) rozporządzenia ustanawiającego ERRS.

¹⁴ Por. art. 3 rozporządzenia ustanawiającego ERRS.

wpływów i pozycji (tj. prestiżu) w celu zapewnienia podjęcia właściwych działań w odpowiedzi na jej ostrzeżenia i zalecenia dotyczące polityki. Ostrzeżenia i zalecenia mogą być podane do wiadomości publicznej na podstawie decyzji Rady Generalnej ERRS w odniesieniu do konkretnego przypadku. Do tej pory ERRS opublikowała siedem zaleceń dotyczących polityki¹⁵.

Wraz z wejściem w życie ram makroostrożnościowych pakietu CRD IV/CRR w dniu 1 stycznia 2014 r. ERRS opracowuje ramy analityczne i organizacyjne, aby móc podjąć się nowych zadań powierzonych jej na mocy przepisów, tj. przekazywać państwom członkowskim opinie lub zalecenia w odniesieniu do korzystania z nowych narzędzi makroostrożnościowych (tj. bufora antycyklicznego, bufora ryzyka systemowego), w tym możliwości nakładania bardziej rygorystycznych wymogów ostrożnościowych na mocy art. 458 CRR („klauzula elastyczności”). W celu wprowadzenia ram makroostrożnościowych ERRS opublikowała w marcu 2014 r. sprawozdanie przewodnie¹⁶, zawierające pierwszy przegląd nowych ram makroostrożnościowych w UE, a także szczegółowy podręcznik¹⁷, w którym przedstawiono wytyczne dotyczące korzystania z nowych instrumentów skierowane do organów krajowych. W przyszłości EBC również będzie odgrywał kluczową rolę w tej dziedzinie. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia ustanawiającego jednolity mechanizm nadzorczy EBC będzie posiadał określone kompetencje makroostrożnościowe w strefie euro – i w państwach członkowskich spoza strefy euro, które nawiązały ścisłą współpracę z EBC – a zwłaszcza będzie mógł nałożyć bardziej rygorystyczne bufory makroostrożnościowe niż przyjęte na szczeblu krajowym.

2.2. Organizacja ERRS

ERRS posiada złożoną strukturę organizacyjną, co odzwierciedla dążenie do zgromadzenia niezbędnej wiedzy fachowej zarówno na szczeblu krajowym – z udziałem krajowych banków centralnych i organów sprawujących nadzór – jak i na szczeblu europejskim – z udziałem EBC, Komisji, Komitetu Ekonomiczno-Finansowego i Europejskich Urzędów Nadzoru. Ramy instytucjonalne ERRS obejmują Radę Generalną, Komitet Sterujący, Doradczy Komitet Techniczny oraz Doradczy Komitet Naukowy. Pracę tych poszczególnych forów wspiera Sekretariat ERRS¹⁸. Rada Generalna, składająca się obecnie z 67 członków, jest głównym organem decyzyjnym ERRS. Każdemu z obecnych 38 członków Rady Generalnej

¹⁵ Zalecenie dotyczące kredytów w walutach obcych (Dz.U. C 342 z 22.11.2011, s. 1); zalecenie w sprawie finansowania instytucji kredytowych denominowanego w dolarach amerykańskich (Dz.U. C 72 z 10.03.2012, s. 1); zalecenie w sprawie mandatu makroostrożnościowego organów krajowych (Dz.U. C 41 z 14.2.2012, s. 2); zalecenie w sprawie finansowania instytucji kredytowych (Dz.U. C 119 z 25.4.2013, s. 1), zalecenie w sprawie funduszy rynku pieniężnego (Dz.U. C 146 z 25.5.2013, s. 1); zalecenie w sprawie celów pośrednich i instrumentów polityki makroostrożnościowej (Dz.U. C 170 z 15.6.2013, s. 1); zalecenie w sprawie wytycznych dotyczących ustanowienia wartości bufora antycyklicznego (ERRS/2014/1; 30.06.2014).

¹⁶ Sprawozdanie przewodnie w sprawie polityki makroostrożnościowej w sektorze bankowym (Flagship Report on Macro-prudential Policy in the Banking Sector); http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/140303_flagship_report.pdf?31b5f8e9c568a6ca55d8bd08d36b1eb8

¹⁷ Podręcznik ERRS w sprawie wprowadzenia polityki makroostrożnościowej w sektorze bankowym; http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/140303_esrb_handbook.pdf?d15dae97dfb3b9136f3d130ba185dfe9

¹⁸ Art. 2 lit. e) rozporządzenia Rady (UE) nr 1096/2010.

posiadającemu prawo głosu¹⁹ przysługuje jeden głos, zaś Rada Generalna podejmuje decyzję zwykłą większością głosów. Przyjęcie zalecenia lub podanie do publicznej wiadomości ostrzeżenia lub zalecenia wymaga większości dwóch trzecich głosów²⁰. Członkami Rady Generalnej nieposiadającymi prawa głosu (obecnie 29 członków) są: jeden przedstawiciel wysokiego szczebla z każdego państwa członkowskiego reprezentujący właściwy krajowy organ nadzoru i przewodniczący Komitetu Ekonomiczno-Finansowego. Ogólnie rzecz biorąc, zainteresowane strony uznały zasady głosowania w Radzie Generalnej za właściwe. Komitet Sterujący składający się z 14 członków Rady Generalnej jest odpowiedzialny za przygotowanie posiedzeń Rady Generalnej. Doradczy Komitet Techniczny odzwierciedla skład Rady Generalnej na bardziej technicznym poziomie. Doradczy Komitet Naukowy ustanowiono w celu wniesienia innego spojrzenia na pracę ERRS z pewnego dystansu i bardziej naukowego punktu widzenia. W jego skład wchodzi 15 członków reprezentujących szeroki zakres umiejętności i wiedzy fachowej.

ERRS korzysta ze wsparcia analitycznego, finansowego i administracyjnego EBC.

W momencie ustanowienia ERRS szereg różnych czynników wpłynęło na wybór EBC jako instytucji przyjmującej. Głównym celem było wykorzystanie istniejącej wiedzy fachowej EBC w dziedzinie stabilności finansowej. Za atut uznano również bliskie powiązanie polityki makroostrożnościowej z zadaniami polityki pieniężnej. Uznano, że możliwość skorzystania przez ERRS ze wsparcia analitycznego, finansowego i administracyjnego EBC ma zasadnicze znaczenie dla jej przyszłych sukcesów. Co ważniejsze ERRS może skorzystać z widoczności, niezależności i renomy EBC. Podobnie zadecydowano, że pierwszym przewodniczącym ERRS powinien być prezes EBC przez okres pięciu lat. Ze względu na fakt, że ERRS nie posiada wiążących uprawnień, ale opiera się na sile perswazji i presji, uznano za właściwe wybranie dobrze znanej i wiarygodnej osoby na przewodniczącego ERRS. Klauzula przeglądowa w rozporządzeniu ustanawiającym ERRS w szczególności odnosi się do ustaleń dotyczących wyznaczenia lub wyboru przewodniczącego ERRS²¹.

ERRS jest odpowiedzialna przed Parlamentem i Radą. ERRS jest zobowiązana do przedstawienia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie informacji na temat swoich działań²². Co najmniej raz w roku, ale w okresach rozpowszechnionego występowania trudności finansowych częściej, przewodniczący ERRS jest zapraszany na roczne wysłuchanie przed Parlamentem Europejskim. Z reguły kolejno odbywa się wysłuchanie przewodniczącego ERRS i wysłuchanie prezesa EBC. Co najmniej dwa razy w roku przewodniczący ERRS prowadzi poufne rozmowy z przewodniczącym i wiceprzewodniczącymi Komisji Gospodarczej i Monetarnej Parlamentu Europejskiego.

ERRS jest częścią ESNF i w przepisach dotyczących ustanawiania szczególnej uwagi zwrócono na wzajemne relacje między ERRS i Europejskimi Urzędami

¹⁹ Prezes i wiceprezes EBC; prezesi krajowych banków centralnych; członek Komisji; przewodniczący Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego); przewodniczący Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych); przewodniczący Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych); przewodniczący i dwóch wiceprzewodniczących Doradczego Komitetu Naukowego; przewodniczący Doradczego Komitetu Technicznego.

²⁰ Por. art. 10 rozporządzenia ustanawiającego ERRS.

²¹ Por. art. 20 w związku z art. 5 rozporządzenia ustanawiającego ERRS.

²² Por. art. 19 rozporządzenia ustanawiającego ERRS.

Nadzoru. Jednym z głównych wniosków, jakie wyciągnięto z kryzysu finansowego, było to, że aby posiadać stabilny system finansowy, organy sprawujące nadzór makroostrożnościowy powinny ściśle współpracować na nowym poziomie makroostrożnościowym. Oba filary nowego systemu nadzoru są niezbędne dla osiągnięcia cennych synergii między poziomem mikro i makro, wzajemnego wzmocnienia wpływu na stabilność finansową i korzystania z w pełni zintegrowanych ram nadzorczych. Ścisłą współpracę zapewnia wzajemne członkostwo wśród czterech organów. W rozporządzeniach ustanawiających Europejskie Urzędy Nadzoru²³ określono również procedury, jakie Europejskie Urzędy Nadzoru powinny przestrzegać, aby postępować zgodnie z zaleceniami ERRS, a także określono sposób, w jaki Europejskie Urzędy Nadzoru powinny korzystać ze swoich uprawnień, aby zapewnić terminowe podjęcie działań następczych w związku z zaleceniami skierowanymi do jednego właściwego krajowego organu nadzoru lub kilku organów. Współpraca między ERRS i Europejskimi Urzędami Nadzoru ma istotne znaczenie także w dziedzinie testów warunków skrajnych.

3. OCENA PRACY ERRS: GŁÓWNE MOCNE STRONY I OBSZARY WYMAGAJĄCE USPRAWNIEŃ.

Zainteresowane strony były pod wieloma względami zadowolone z pracy ERRS w pierwszych latach od jej ustanowienia. Prawie wszystkie podkreśliły znaczenie nadzoru makroostrożnościowego i potrzebę koordynacji w zakresie wykorzystania narzędzi makroostrożnościowych przez państwa członkowskie. Zainteresowane strony ogólnie uznały jednak, że jest zbyt wcześnie, aby sformułować uzasadnioną opinię na temat wpływu ostrzeżeń i zaleceń ERRS. ERRS zakończyła właśnie prace nad ramami oceny skutków, z których wynika, że potrzeba więcej czasu na uzyskanie lepszego i dogłębszego spojrzenia na sposób, w jaki reagowali adresaci.

Chociaż ERRS postrzegana jest jako kluczowy organ ESNF, wiele zainteresowanych stron określiło obszary wymagające usprawnienia. Przedmiotowe obszary wymagające usprawnienia dotyczą głównie tożsamości organizacyjnej, zarządzania wewnętrznego i dostępnych narzędzi (tj. ostrzeżeń i zaleceń).

3.1. GŁÓWNE MOCNE STRONY

Wiele zainteresowanych stron podkreśliło główne mocne strony i sukcesy ERRS. ERRS korzysta z unikalnej i rozległej wiedzy fachowej, skutecznie zwiększa świadomość decydentów w kwestiach stabilizacji finansowej oraz zaczęła rozwijać przydatne i obiecujące prace analityczne, w szczególności dotyczące wzajemnych powiązań.

Jeżeli chodzi o mandat i uprawnienia ERRS, zdecydowana większość zainteresowanych stron podziela pogląd, że mandat ERRS był wystarczająco szeroki, co więcej wszystkie zainteresowane strony były zadowolone z perspektywicznego i zapobiegawczego charakteru mandatu ERRS. Wszystkie zainteresowane strony były również zadowolone z niewiążącego charakteru ostrzeżeń i zaleceń ERRS, które postrzegano jako dobrze dopasowane do szerokiego mandatu i zakresu ERRS. Żadna z zainteresowanych stron nie wezwała do wprowadzenia zmian w tym obszarze. Istnieje powszechna zgoda co do tego, że

²³ Por. art. 36 rozporządzeń ustanawiających Europejskie Urzędy Nadzoru (zob. przypis 2).

mechanizm „działaj lub wyjaśnij” powinien nadal stanowić kluczowy element systemu ostrzeżeń i zaleceń, który powinien być w stanie dostarczyć informacje w sposób terminowy i elastyczny.

W czasie kryzysu ERRS zapewniła unikalne forum służące do dyskusji na najwyższym szczeblu między bankierami z banków centralnych, krajowymi organami sprawującymi nadzór i organami europejskimi na tematy dotyczące stabilizacji finansowej. ERRS zbiera rozległą wiedzę fachową w sektorach finansowych i państwach, co wiele zainteresowanych stron uznało za główną zaletę. Zainteresowane strony powszechnie uznały rolę Sekretariatu ERRS za pozytywną. Sekretariat odegrał kluczową rolę w ustanawianiu procedur wewnętrznych, opracowywaniu metod i narzędzi (strony internetowe ERRS, aplikacja IT ERRS) oraz skutecznym przygotowywaniu i organizowaniu posiedzeń. Sekretariat uczestniczył także czynnie w pracach analitycznych ERRS. Niektóre zainteresowane strony uznały jednak środki przeznaczone dla Sekretariatu ERRS za niewystarczające.

ERRS przyczyniła się do wprowadzenia wymiaru makroostrożnościowego do polityki finansowej i przepisów finansowych. Polityka makroostrożnościowa była główną innowacją zawartą w raporcie de Larosière’a. Przed ustanowieniem ERRS w Unii Europejskiej nie istniał organ czynnie zaangażowany w nadzór makroostrożnościowy. Chociaż Europejskie Urzędy Nadzoru w zasadzie bazowały na działaniach prowadzonych już na szczeblu krajowym, zakres kompetencji ERRS obejmował w głównej mierze niezbadany obszar. Ze względu na swoją działalność, w szczególności, ale nie tylko, dzięki swoim ostrzeżeniom i zaleceniom ERRS udało się uwrażliwić decydentów na problemy związane z ryzykiem systemowym i stabilnością finansową.

ERRS odgrywa kluczową rolę w ustanawianiu ram makroostrożnościowych w Unii Europejskiej. Doradczy Komitet Techniczny aktywnie uczestniczy w ustanawianiu spójnych ram w poszczególnych państwach członkowskich. Ponadto przygotował dwa zalecenia w tej sprawie, które Rada Generalna przyjęła i opublikowała: jedno dotyczące konieczności ustanowienia krajowych organów makroostrożnościowych z określonym mandatem; drugie dotyczące celów i instrumentów polityki makroostrożnościowej. Zalecenie dotyczące organów makroostrożnościowych wywarło bardzo widoczny wpływ. W odpowiedzi, a także w wyniku wejścia w życie pakietu CRD IV/CRR w styczniu 2014 r., który nakłada na państwa członkowskie obowiązek powołania „wyznaczonego organu” odpowiedzialnego za aktywowanie nowych buforów makroostrożnościowych, wszystkie państwa członkowskie ustanowiły krajowe organy makroostrożnościowe lub są w trakcie ich ustanawiania (choć należy zauważyć, że nie wszystkie organy posiadają swojego przedstawiciela w ERRS). Nowa rola ERRS jako koordynatora polityki makroostrożnościowej państw członkowskich na mocy pakietu CRD IV/CRR jest spójna z celem zapisanym w rozporządzeniu ustanawiającym ERRS, zgodnie z którym powinna wnieść bezpośredni wkład w zintegrowaną unijną strukturę nadzorczą, stwarzając państwom członkowskim niezbędne warunki pozwalające na podejmowanie spójnych i szybkich decyzji, nie dopuszczając do przyjmowania rozbieżności w działaniu i ulepszając funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Mając na uwadze przyszłe kompetencje makroostrożnościowe EBC w strefie euro i w państwach członkowskich spoza strefy euro, które nawiązały ścisłą współpracę z EBC, konieczne będzie zapewnienie właściwych relacji między EBC i ERRS.

ERRS prowadzi ważne prace analityczne na temat przekrojowych zagadnień makroostrożnościowych (np. nadmiernej liczby banków w stosunku do liczby klientów, wzajemnych powiązań). Ostatnie prace nad kanałami „zarażenia” za pośrednictwem swapów ryzyka kredytowego (CDS) lub finansowania międzybankowego są szczególnie interesujące pod tym względem. Wiele zainteresowanych stron podkreśla znaczenie tych ostatnich prac i sugeruje, że należy je dalej prowadzić. Udział organów sprawujących nadzór makroostrożnościowy w pracy ERRS, jak również udział ERRS w pracy Europejskich Urzędów Nadzoru jest niezbędny do zapewnienia oceny ryzyka makroostrożnościowego opartej na pełnych i dokładnych informacjach. Ogólnie rzecz biorąc współpracę między ERRS i Europejskimi Urzędami Nadzoru uznaje się za sprawną, ale wiele zainteresowanych stron z zadowoleniem przyjęłoby większą liczbę wspólnych działań np. ustanowienie wspólnej tablicy wskaźników ryzyka. Warto zwrócić także uwagę na rosnącą rolę ERRS w stosowaniu testów warunków skrajnych, która jest z zadowoleniem przyjmowana przez wiele zainteresowanych stron.

Zainteresowane strony uznały obecne ustalenia dotyczące odpowiedzialności za odpowiednie, ponieważ umożliwiają właściwy dialog, zapewniając jednocześnie pełną poufność danych szczególnie chronionych.

3.2. OBSZARY WYMAGAJĄCE USPRAWNIEŃ

Potencjalne obszary, w których można dokonać usprawnień, określone przez zainteresowane strony dotyczą głównie trzech aspektów: tożsamości organizacyjnej ERRS, organizacji wewnętrznej ERRS i jej struktur roboczych oraz narzędzi i uprawnień będących do jej dyspozycji, które można rozszerzyć w celu wzmocnienia funkcji wczesnego ostrzegania.

3.2.1. Tożsamość organizacyjna

Powierzenie funkcji przewodniczącego ERRS prezesowi EBC na okres pięciu lat po ustanowieniu ERRS umożliwiło ERRS korzystanie z widoczności, niezależności i renomy EBC. Biorąc pod uwagę, że mandat pierwszego przewodniczącego wygaśnie po upływie pięciu lat od wejścia w życie rozporządzenia ustanawiającego ERRS, tj. w dniu 16 grudnia 2015 r., konieczna będzie zmiana przedmiotowego rozporządzenia w celu zapewnienia jasności prawnej. Ze względu na fakt, że ERRS nie posiada wiążących uprawnień, ale opiera się na sile perswazji i presji, wybranie dobrze znanej i wiarygodnej osoby na przewodniczącego ERRS ma wiele zalet.

Wiele zainteresowanych stron podkreśliło potrzebę wzmocnienia tożsamości ERRS. Wiele zainteresowanych stron podkreślało potrzebę zwiększenia autonomii ERRS, jednocześnie pozwalając jej na dalsze korzystanie z reputacji i wiedzy fachowej EBC. Przedmiotową kwestię poruszono także w rezolucji PE. W tym kontekście niektóre zainteresowane strony zasugerowały możliwość utworzenia dualnej struktury kierowniczej. Prezes EBC nadal zarządzałby ERRS, ale utworzono by nową funkcję dyrektora zarządzającego zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy. Chociaż prezes EBC w dalszym ciągu przewodniczyłby Radzie Generalnej ERRS, najwyższemu organowi decyzyjnemu ERRS, dyrektor zarządzający odpowiadałby za codzienne działania ERRS i mógłby także reprezentować ERRS na niektórych kluczowych forach np. w Komitecie Ekonomiczno-Finansowym. W rezolucji PE zalecano także powołanie „przewodniczącego wykonawczego”.

3.2.2. Organizacja wewnętrzna i struktury robocze

Według większości zainteresowanych stron, obecne ustalenia dotyczące struktury i zarządzania ERRS można ulepszyć w celu zapewnienia bardziej efektywnego procesu decyzyjnego.

Istnieje możliwość zmniejszenia liczby członków Rady Generalnej. Prawie wszystkie zainteresowane strony wskazały dużą liczbę Rady członków Generalnej (67 członków) jako potencjalny problem, a niektóre w podobny sposób odniosły się także do liczby członków Doradczego Komitetu Technicznego. O ile zgromadzenie rozległej wiedzy uznaje się ogólnie za zaletę, wiele zainteresowanych stron podkreśliło, że obecna liczba członków Rady Generalnej stwarza pewne problemy, jeżeli chodzi o funkcjonowanie posiedzeń i dyskusji, możliwość wymiany danych poufnych i szczególnie chronionych, jak również sprawny przebieg procesu decyzyjnego. Komitet Sterujący, o bardziej ograniczonej liczbie członków (tj. 14 członków Rady Generalnej) lepiej nadaje się do prowadzenia dyskusji na drażliwe tematy, ale nie jest upoważniony do podejmowania decyzji, a jego rola ogranicza się do przygotowywania posiedzeń Rady Generalnej. Niektóre zainteresowane strony zasugerowały, że zwiększenie częstotliwości posiedzeń Komitetu Sterującego mogłoby przyczynić się do wzmocnienia tej roli. Wiele zainteresowanych stron twierdziło, że istnieje możliwość zmniejszenia liczby członków Rady Generalnej (np. ograniczając reprezentację państw członkowskich do jednego przedstawiciela) lub powierzenie większego zakresu uprawnień Komitetowi Sterującemu, którego skład można także modyfikować, w szczególności, ale nie tylko, ze względu na utworzenie jednolitego mechanizmu nadzorczego.

Niektóre zainteresowane strony zasugerowały także zmianę składu Rady Generalnej, mając na uwadze zrównoważenie zainteresowania ERRS w poszczególnych sektorach i wzmocnienie perspektywy europejskiej. Członkowie mogą np. reprezentować kilka instytucji w ramach tego samego państwa członkowskiego lub nawet kilku państw członkowskich. Za inny czynnik, który według zainteresowanych stron mógłby przyczynić się do pewnej „stronniczości bankowej”, uznano pracowników Sekretariatu ERRS zatrudnionych w bankach centralnych, którzy w sposób bardziej naturalny bardziej koncentrowaliby się na kwestiach bankowych (większość krajowych banków centralnych odpowiada za nadzór bankowy) niż na innych sektorach finansowych. Ponadto należy także przyznać, że banki są zazwyczaj głównymi źródłami ryzyka systemowego, tak więc nacisk jest także umotywowany wysokim ryzykiem generowanym przez sektor bankowy.

Zasugerowano możliwość zmiany składu dwóch komitetów doradczych. Istniały pewne różnice w informacjach zwrotnych otrzymanych podczas konsultacji dotyczących pracy dwóch komitetów doradczych. Jeżeli chodzi o Doradczy Komitet Techniczny, wielu respondentów pochwaliło Komitet za regularny wkład w program obrad Rady Generalnej ERRS. Inni respondenci podkreślili jednak, że Komitet był za bardzo ukierunkowany na sektor bankowy i posiadał pewne uprzedzenia narodowe, jeśli chodzi o podejście do ryzyka systemowego. Zasugerowano możliwość zmniejszenia liczby członków Doradczego Komitetu Technicznego, odzwierciedlając rozwiązanie jakie ma zastosowanie w odniesieniu do Rady Generalnej. Jeżeli chodzi o Doradczy Komitet Naukowy, zainteresowane strony odnotowały mniejszy udział w pracach niż w przypadku Doradczego Komitetu Technicznego. Pod względem treści prace tego Komitetu uznano jednak ogólnie za bardziej innowacyjne i niekonwencjonalne niż prace Doradczego Komitetu Technicznego. Niektórzy respondenci zaproponowali połączenie tych dwóch komitetów doradczych w celu zintegrowania metody pracy Doradczego

Komitetu Technicznego z niekonwencjonalnym podejściem Doradczego Komitetu Naukowego.

3.2.3. *Zestaw narzędzi ERRS*

Wiele zainteresowanych stron uważa, że komunikację i wzajemne relacje między ERRS a innymi instytucjami i organami można udoskonalić oraz że są one zbyt uzależnione od instrumentów formalnych, takich jak ostrzeżenia i zalecenia.

Zainteresowane strony wezwały do zwiększenia przejrzystości, co oznacza wzmocnienie mechanizmu „działaj lub wyjaśnij” (np. publikację ostrzeżeń i zaleceń, większą przejrzystość w zakresie działań następczych prowadzonych przez adresatów itd.).

Zainteresowane strony zasugerowały także możliwość wzmocnienia mechanizmu „działaj lub wyjaśnij” poprzez lepsze relacje z innymi organami europejskimi, w szczególności Komitetem Ekonomiczno-Finansowym. Lepsze i wcześniejsze nawiązanie relacji może zwiększyć wpływ działań ERRS i podnieść świadomość państw członkowskich w zakresie wpływu ich decyzji politycznych na stabilność finansową. Niektóre zainteresowane strony – a w szczególności eksperci wysokiego szczebla z Doradczego Komitetu Technicznego i Doradczego Komitetu Naukowego w swoim sprawozdaniu – podkreśliły, że dyrektor zarządzający ERRS zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy²⁴ może przyczynić się do bardziej regularnych relacji z potencjalnymi odbiorcami na wczesnym etapie, tym samym zwiększając skuteczność działań prowadzonych przez ERRS.

Jeżeli chodzi o interwencje ERRS w zakresie ustawodawstwa, niektóre zainteresowane strony zasugerowały, że mogłyby być lepiej sformułowane w celu uniknięcia zaangażowania na zbyt późnym etapie procesu legislacyjnego lub nawet po przyjęciu danego ustawodawstwa. Możliwość przewidzenia wczesnego wkładu może przyczynić się do uniknięcia niedociągnięć spowodowanych późnym zaangażowaniem, jak to miało miejsce w przypadku pakietu CRD IV/CRR. W tym kontekście twierdzono, że zaangażowanie ERRS można ograniczyć do określenia obszarów, które miałyby zostać objęte przyszłymi działaniami legislacyjnymi. Inne zainteresowane strony zaproponowały konsultacje z ERRS przed przyjęciem wniosku ustawodawczego w dziedzinie stabilności finansowej.

Zainteresowane strony są zdania, że możliwe jest wzmocnienie komunikacji zewnętrznej ERRS. Rolą ERRS jest monitorowanie i ocena ryzyka dla systemu finansowego, ale jeżeli chodzi o wdrażanie polityki makroostrożnościowej w celu ograniczenia tego ryzyka ERRS jest uzależniona od innych organów i państw członkowskich. Wydajność ERRS jest zatem zależna od efektywnego zarządzania relacjami z innymi zainteresowanymi stronami i państwami członkowskimi. W swojej pracy ERRS jest także uzależniona od informacji dostarczanych przez te organy. Niektóre zainteresowane strony dostrzegają możliwość poprawy jakości i terminowości zarówno wewnętrznej komunikacji ERRS z innymi organami ESNF i Europejskim Systemem Banków Centralnych (ESBC), jak i komunikacji z partnerami zagranicznymi i międzynarodowymi (Amerykańska Rada Nadzoru nad Stabilnością Finansową, Rada Stabilności Finansowej, Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego, MFW), uczestnikami rynku i ogółem społeczeństwa. Potencjalna rola dyrektora zarządzającego zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy może

²⁴ Zob. sekcja 3.2.1 powyżej.

przyczynić się do zwiększenia widoczności ERRS i do bardziej aktywnej i spójnej strategii komunikacji.

Zainteresowane strony określiły potrzebę usprawnienia procesów radzenia sobie z wymianą danych między ERRS i Europejskimi Urzędami Nadzoru w ramach ESNF. Jest to szczegółowy i długi proces zatwierdzania, w ramach którego ERRS otrzymuje dane, które mogą oddziaływać na terminowość i wpływ jej wyników. Wiele czynności związanych z zatwierdzaniem dotyczy powielania. Stwierdzono, że wspomniane procesy należy usprawnić w celu poprawy skuteczności i efektywności. Opóźnienia w dostępie do danych oznaczają, że ERRS może nie być w stanie wydać ostrzeżeń i zaleceń zanim ryzyko przybierze konkretną formę, co z kolei może niekorzystnie wpłynąć na zdolność do wczesnego ostrzegania.

Zestaw narzędzi ERRS można rozszerzyć, aby zwiększyć jej siłę przekonywania. ERRS wydała szereg formalnych zaleceń w ciągu ostatnich trzech lat. Niektóre zainteresowane strony skrytykowały terminowość zaleceń ERRS, ponieważ niektóre zalecenia wydano za późno, a w jednym przypadku po rozwiązaniu problemu. Za prawdopodobne źródła opóźnień uznano proces przyjmowania zaleceń ERRS przez Radę Generalną oraz fakt, że zalecenia ERRS sporządzane są w sposób bardzo formalny. Adresaci niekiedy postrzegali je jako zbyt formalne, co w rezultacie doprowadziło ich do przyjęcia postawy obronnej. Bardziej stopniowe podejście mogłoby zwiększyć wpływ działań ERRS i umożliwiłoby zaangażowanie w konstruktywny dialog z potencjalnymi odbiorcami na wczesnym etapie. Może istnieć możliwość rozszerzenia opcji dostępnych dla ERRS, dzięki którym będzie miała większą siłę przekonywania, np. za pośrednictwem publikowanych pism lub oświadczeń publicznych służących zwiększeniu elastyczności funkcji wczesnego ostrzegania. Zasugerowano, że osoba zatrudniona jako dyrektor zarządzający ERRS w pełnym wymiarze czasu pracy może odegrać pozytywną rolę w tym zakresie poprzez zwiększenie widoczności ERRS, a tym samym zwiększenie jej zdolności oddziaływania przed wydaniem formalnych ostrzeżeń i zaleceń.

4. WNIOSEK

Trudno jest ocenić wyniki ERRS jako organu makroostrożnościowego przewidującego rozwój sytuacji, z uwagi na jej niedawne ustanowienie. Z informacji zwrotnej, jaką Komisja otrzymała od zainteresowanych stron, wynika jednak, że w ciągu pierwszych trzech lat istnienia ERRS udało się zyskać reputację kluczowego organu objętego Europejskim Systemem Nadzoru Finansowego. Zainteresowane strony uznały, że ERRS zapewnia unikalne forum do dyskusji na temat kwestii związanych ze stabilnością finansową w dobie kryzysu oraz że podniosła wśród decydentów świadomość wymiaru makroostrożnościowego polityki finansowej i regulacji finansowych. ERRS pozostaje ważnym elementem ESNF.

Uwzględniając te osiągnięcia zaletą ich jest jednak zwrócenie uwagi na ważne aspekty ram ERRS w celu zwiększenia efektywności nadzoru makroostrożnościowego na szczeblu UE.

Niektóre z tych usprawnień ERRS może wdrożyć w krótkim czasie, bez konieczności wprowadzania jakichkolwiek zmian w ramach legislacyjnych. Dotyczy to np.:

- **aktywniejszej strategii komunikacji i wcześniejszego nawiązywania relacji z potencjalnymi adresatami.** Może to obejmować, w szczególności lepszą wymianę

informacji z Komitetem Ekonomiczno-Finansowym i większe zaangażowanie ERRS w dyskusje i posiedzenia prowadzone przez ten Komitet. ERRS może także w większym stopniu korzystać z siły perswazji, np. za pośrednictwem opublikowanych pism lub oświadczeń publicznych służących do zwiększenia elastyczności funkcji wczesnego ostrzeżenia przed wydaniem wszelkich formalnych ostrzeżeń lub zaleceń;

- **zwiększonej częstotliwości posiedzeń Komitetu Sterującego.** Może to być sposób na zwiększenie roli Komitetu Sterującego poprzez umożliwienie mu dokładniejszego monitorowania pracy struktur roboczych ERRS między posiedzeniami Rady Generalnej;

- **mniej formalizmu przy sporządzaniu zaleceń ERRS.** Może się to przyczynić do skrócenia terminów przyjęcia zaleceń i zwiększenia reaktywności ERRS, wzmacniając w ten sposób jej funkcję wczesnego ostrzeżenia;

- **przesunięcie centrum uwagi poza obszar ryzyka bankowego.** ERRS zaczęła szerzej spoglądać na różne kwestie, a w ostatnim czasie coraz więcej pracowała nad kwestiami niezwiązanymi z bankowością. Taka tendencja jest przyjmowana z zadowoleniem i należy się jej trzymać ze względu na jej znaczenie dla międzysektorowego wymiaru mandatu ERRS.

Jednocześnie wiele kwestii określonych przez zainteresowane strony jako uzasadniające poświęcenie dalszej uwagi dotyczą samych przepisów dotyczących ustanowienia ERRS. Ma to zastosowanie w szczególności do ustaleń dotyczących przewodnictwa (ponieważ prezesa EBC powołano na okres pięciu lat tj. do dnia 16 grudnia 2015 r.); utworzenia funkcji dyrektora zarządzającego w pełnym wymiarze czasu pracy; zmian w strukturze decyzyjnej (np. zmian dotyczących składu Rady Generalnej i Komitetu Sterującego, zmniejszenia liczebności Rady Generalnej, zwiększenia uprawnień decyzyjnych Komitetu Sterującego itd.). Komisja zamierza dokładniej zbadać aspekty techniczne i prawne różnych poruszonych kwestii oraz rozpocząć prace przygotowawcze w celu oceny możliwych opcji rozwiązania tych kwestii. W ramach tych prac zbadane zostaną w szczególności:

- **tożsamość organizacyjna:** istnieje potrzeba zwiększenia widoczności i autonomii ERRS, jednocześnie pozwalając jej na dalsze korzystanie z renomy i wiedzy fachowej EBC. Komisja nadal będzie analizować tę kwestię. Jedną z opcji, którą można dodatkowo zbadać, jest możliwość utworzenia dualnej struktury kierowniczej składającej się z prezesa EBC jako przewodniczącego i nowego dyrektora zarządzającego zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy odpowiedzialnego za codzienne działania ERRS;

- **zarządzanie wewnętrznne:** reforma może być korzystna dla struktury wewnętrznej ERRS. W szczególności istnieje możliwość usprawnienia ustaleń decyzyjnych z udziałem Rady Generalnej i Komitetu Sterującego dzięki zmniejszeniu liczby członków Rady Generalnej lub przekazaniu większego zakresu uprawnień Komitetowi Sterującemu lub przeniesieniu tych uprawnień na Komitet Sterujący. Mogą istnieć dalsze możliwości poprawy efektywności i skuteczności pomocniczych komitetów doradczych;

- **zestaw narzędzi:** ERRS wydała szereg formalnych ostrzeżeń i zaleceń w ciągu ostatnich trzech lat. Istnieje jednak możliwość rozszerzenia zestawu narzędzi ERRS, tak by mogła w większym stopniu korzystać z siły perswazji w celu zwiększenia elastyczności i usprawnienia wczesnej interwencji. Z drugiej strony możliwe jest dokładniejsze określenie roli ERRS w odniesieniu do zmian legislacyjnych.

W ramach prac technicznych i prawnych, jakie zostaną podjęte przez Komisję, możliwe będzie uwzględnienie istotnych elementów ogólnej architektury finansowej, które nie obowiązują jeszcze w chwili obecnej: różne filary unii bankowej nie zostały jeszcze w pełni ustanowione; państwa członkowskie są w trakcie ustanawiania krajowych organów makroostrożnościowych; odpowiedzialność makroostrożnościowa w ramach EBC/jednolitego mechanizmu nadzorczego jest w trakcie ustanawiania. Zanim będzie można zaproponować ewentualne działania legislacyjne w sprawie reformy ERRS konieczne jest zwiększenie przejrzystości wszystkich przedmiotowych elementów, ponieważ będą one wyraźnie wpływać na opracowanie wniosku.